

DOI: 10.55643/fcaptr.1.48.2023.3918

Олена Круглова

к.е.н, професор, Державний
біотехнологічний університет, Харків,
Україна;
е-mail: olenakruhlova@gmail.com
ORCID: [0000-0002-9405-8312](https://orcid.org/0000-0002-9405-8312)
(Corresponding author)

Вікторія Козуб

к.е.н, доцент, Харківський
національний економічний
університет імені Семена Кузнеця,
Харків, Україна;
ORCID: [0000-0002-0402-8508](https://orcid.org/0000-0002-0402-8508)

Сергій Козуб

доктор філософії з економічних наук,
головний судовий експерт,
Національний науковий центр
«Інститут судових експертиз
ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»,
Харків, Україна;
ORCID: [0000-0002-4692-7958](https://orcid.org/0000-0002-4692-7958)

Тетяна Наумова

к.е.н, доцент, Державний
біотехнологічний університет, Харків,
Україна;
ORCID: [0000-0002-8373-870X](https://orcid.org/0000-0002-8373-870X)

Наталія Акімова

к.е.н, професор,
Державний біотехнологічний
університет, Харків, Україна;
ORCID: [0000-0002-8608-8757](https://orcid.org/0000-0002-8608-8757)

Катерина Твердохліб

аспірантка, Державний
біотехнологічний університет,
Харків, Україна;
ORCID: [0000-0002-7395-8557](https://orcid.org/0000-0002-7395-8557)

Received: 11/11/2022

Accepted: 07/12/2022

Published: 28/02/2023

© Copyright

2022 by the author(s)

This is an Open Access article
distributed under the terms of the
[Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

УПЛИВ ЕКОНОМІЧНИХ ТА НЕЕКОНОМІЧНИХ ЧИННИКІВ НА РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

АНОТАЦІЯ

У роботі досліджено вплив чинників, що відображають економічні й неекономічні аспекти діяльності підприємства, на його рентабельність.

Вихідною базою дослідження стали дані 15 підприємств. Період дослідження становив 2015-2020 рр. За результатами дослідження зроблено висновок про зменшення показників рентабельності активів і власного капіталу за роками. Виявлено, що серед чинників, які відображають економічні аспекти діяльності підприємства, найбільший вплив на рентабельність підприємства чинить його платоспроможність. Серед чинників, які відображають неекономічні аспекти, – узгодженість управлінських рішень і активність імплементації в практику діяльності засад соціально відповідального бізнесу. Діагностовано негативний вплив показників оборотності запасів та розміру підприємства на його рентабельність. Установлено мінливість показників оборотності дебіторської заборгованості, коефіцієнта фінансового леввериджу за характером та силою їхнього впливу на рентабельність підприємства.

Установлено, що сукупний вплив оборотності запасів, дебіторської заборгованості, оборотних активів, коефіцієнта фінансового леввериджу, платоспроможності, розміру підприємства, результативності управлінської діяльності, активності впровадження засад соціальної відповідальності бізнесу в практику зумовлює значну частину варіації рентабельності активів (56,4 %) та власного капіталу (67,8 %) досліджених підприємств. Для прогнозування рентабельності активів обґрунтовано доцільність використання показників платоспроможності та розміру підприємства; для рентабельності власного капіталу – коефіцієнта фінансового леввериджу, платоспроможності та розміру підприємства.

Практична цінність цього дослідження полягає у використанні його результатів у процесі управління рентабельністю підприємства.

Ключові слова: рентабельність діяльності, рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, чинники рентабельності, кореляційний аналіз

JEL Класифікація: M20, M41

ВСТУП

Однією з ключових характеристик успішності бізнесу є рентабельність. Позитивна динаміка рентабельності за періодами свідчить про ефективність господарських рішень у поточному періоді та перспективність реалізації проєктів економічного й соціального спрямування в майбутньому. Показники рентабельності є критерієм якості системи управління та індикатором інвестиційної привабливості підприємства.

Організація бізнесу на принципах прибутковості, пошук чинників і резервів підвищення рентабельності діяльності є важливим напрямом діяльності українських підприємств. Упродовж 2014-2020 рр. частка тих із них, що зазнали збитків, хоча й зменшилася, проте залишається значною (34,5 % 2014 р., 29,0 % 2020 р.). Показники рентабельності діяльності є невисокими. У 2020 р. вони становили загалом за

підприємствами України 0,9 %, зокрема за великими – 1,0 %, середніми – 2,1 %, малими – мінус 1,8 % [4].

Забезпечення рентабельності діяльності є особливо актуальним завданням для власників і менеджерів українських підприємств за сучасних умов повномасштабного російського вторгнення. Від початку війни сума прямих збитків, завданих інфраструктурі України, визначена на рівні 127,0 млрд дол. США, у тому числі збитки в промисловій сфері – 9,9, у транспортній – 2,7, в агропромисловому комплексі й земельних ресурсах – 6,6, у торгівлі – 2,4 [18]. Відновлення економіки підприємств потребує значних коштів, одним із джерел яких є прибуток. Розуміння чинників рентабельності сприяє формуванню стратегії адаптації підприємства до роботи в умовах воєнного стану та в післявоєнний час. Згідно з дослідженням, проведеним у рамках ініціативи щодо відновлення економіки України, понад 30,0 % українського бізнесу вже адаптувалися до нових реалій і мають бізнес-стратегію та/чи бізнес-план розвитку [14]. Основними чинниками розвитку бізнесу в майбутньому власники та провідні менеджери підприємств вбачають: унікальні ділові зв'язки, партнерства (41,6 % респондентів), технологічні (38,9 %) та бізнес-інновації (20,9 %), масштаб бізнесу та швидкість обороту коштів (20,8 %) [6].

Отже, визначення чинників впливу на успішність діяльності підприємства є актуальною проблемою, що потребує подальшого дослідження.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Для забезпечення ефективної діяльності підприємства шляхом управління чинниками рентабельності використовують різні методичні підходи, більшість яких ґрунтується на методах кореляційного та регресійного аналізу, використанні економетричних моделей. Однією з проблем під час управління чинниками рентабельності є ідентифікація та врахування комплексу чинників – економічних і неекономічних. Це пов'язано з тим, що чинники впливу здебільшого формалізуються за даними фінансової звітності підприємства, а отже, до економетричних моделей рентабельності включаються переважно економічні чинники. Разом із тим вимога щодо комплексності дослідження рентабельності зумовлює необхідність урахування також нефінансових характеристик підприємства. Зокрема таких, як розмір підприємства, якість управлінської діяльності, активність реалізації проєктів у рамках імплементації засад соціальної відповідальності бізнесу.

Мінливість чинників впливу й залежність рентабельності підприємства від успішності основної та інших видів його діяльності зумовлюють актуальність дослідження комплексу фінансових і нефінансових чинників, що впливають на рентабельність діяльності підприємства.

Чинники, що впливають на рентабельність діяльності підприємства, досліджували багато вчених. У цих працях:

- надано опис чинників, що впливають на рентабельність підприємства;
- здійснено кореляційно-регресійний аналіз і встановлено тісноту зв'язку між показниками рентабельності й чинниками, що їх зумовлюють;
- проаналізовано рентабельність діяльності й чинники, що її зумовлюють, у контексті реалізації вартісно орієнтованого управління на підприємстві.

Здебільшого в дослідженнях науковці представляють склад чинників рентабельності сукупністю ендогенних та екзогенних змінних, що відображають особливості організаційно-економічного забезпечення функціонування компанії, її розмір, масштаб діяльності, галузеві та макроекономічні умови організації бізнесу [1-3, 5, 8-11, 13, 15-17].

Так, у праці [3] чинники рентабельності поділені на дві групи: внутрішні та зовнішні. Для формалізації внутрішніх чинників використано показники розміру компанії, її ліквідність, співвідношення позикового та власного капіталів, загального розміру активів. Зовнішні чинники представлені показниками валового доходу, індексом цін, процентною ставкою, ціною нафти WTI. Погоджуючись із розподілом чинників рентабельності діяльності на чинники зовнішнього та внутрішнього середовища, відзначимо також той факт, що чинники, досліджені в праці [3], належать до групи економічних. Водночас неекономічним чинникам рентабельності діяльності не приділено уваги.

Автори публікації [9] розглядають факторні ознаки рентабельності, також розподіливши їх на зовнішні та внутрішні чинники. До групи чинників, що пов'язані з особливостями діяльності компанії, включено показники тривалості функціонування на ринку, поточної ліквідності, вартості робочої сили. Зовнішні чинники в цій роботі представлені двома групами – галузевими та макроекономічними факторами впливу. До першої групи віднесено показники рівня концентрації бізнесу та капіталомісткості галузі, до другої – рівня інфляції та темпу зростання економіки. Такий самий підхід, тобто представлення чинників зовнішнього середовища, що впливають на прибутковість діяльності компанії, сукупністю галузевих і макроекономічних факторів, спостерігаємо в роботі [10].

Загалом погоджуючись із зазначеним вище підходом, відзначимо також, що значення галузевих чинників залежать від масштабу діяльності й особливостей локації виробничих потужностей компанії, її збутової мережі. Уважаємо, що галузеві та макроекономічні показники, відзначені авторами праць [9, 10], прийнятні для використання компаніями національного рівня. У разі дослідження ефективності діяльності глобальних компаній використання показників капіталомісткості галузі, рівня концентрації бізнесу, впливу інфляції та зростання економіки є суперечливим.

На відміну від зовнішніх чинників, якими підприємство не може керувати, результати дослідження внутрішніх чинників є підґрунтям для корегування діяльності компанії та її підрозділів. Відзначимо внутрішні чинники рентабельності, наведені в науковій літературі, зокрема ті, що відображають специфіку діяльності й організаційні особливості бізнесу.

Однією з гіпотез, висунутих у праці [15], є позитивний вплив структури капіталу на рентабельність діяльності підприємства. Ця гіпотеза розглянута також у праці [8]. Автори цієї роботи перевірили також припущення щодо залежності прибутковості компанії від достатності капіталу, ліквідності, платоспроможності й фінансового левериджу. Проте поза увагою залишилися чинники, що відображають ділову активність підприємств.

У праці [11] наведено порівняльний аналіз чинників впливу на фінансові результати компаній з урахуванням структури капіталу. Проте інші чинники рентабельності діяльності не взято до уваги. У праці [5] до складу чинників, що впливають на рентабельність компанії, включено фінансовий леверидж і показник покриття активів позиковими коштами. Такі самі показники відзначено в публікації [13]. Погоджуючись із важливістю врахування фінансових аспектів діяльності в забезпеченні ефективного функціонування підприємства, відзначимо також актуальність узгодження цих рішень із операційною діяльністю підприємства. Однак це питання в публікаціях [5, 13] не відображене.

Співвідношення зобов'язань та оборотних активів включено до переліку досліджуваних чинників ефективності діяльності підприємств авторами публікації [1]. Як чинник, що впливає на рентабельність активів, у роботі [16] серед інших охарактеризовано ліквідність компанії. Досліджуючи чинники рентабельності, у цих працях науковці приділяють значну увагу фінансовим аспектам діяльності підприємства, а саме структурі його капіталу, джерелам фінансування активів, діловій активності. Проте нефінансові аспекти діяльності підприємства в контексті забезпечення його ефективності не відображено.

Розглядаючи питання щодо успішності діяльності підприємства, науковці вказують на залежність ефективності функціонування від рівня його ділової активності. У цьому разі до складу чинників впливу на рентабельність включають оборотність активів, тривалість обороту запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості, період відстрочення кредиторської заборгованості [1]. Зокрема, у праці [2] підкреслено актуальність управління оборотним капіталом; відзначено, що ефективність управління оборотним капіталом зумовлює вивільнення коштів та сприяє ефективній діяльності компанії. Згідно з гіпотезою, висунутою в цій роботі, між оборотним капіталом і фінансовими показниками існує нелінійний зв'язок, при цьому оптимальний рівень оборотного капіталу максимізує прибутковість фірми.

Погоджуючись зі складом чинників рентабельності діяльності, названих авторами в працях [1, 2], відзначимо, що вони сформовані з огляду на механістичну концепцію бізнесу. Відповідно до цієї концепції підґрунтям успішності функціонування та розвитку є організація внутрішнього середовища підприємства, зокрема ефективне використання його ресурсів. Однак підприємство є не лише економічною, але й соціальною системою. Це зумовлює необхідність урахування також неекономічних чинників впливу на рентабельність діяльності.

У працях [15, 17] наведено факторні моделі рентабельності діяльності, сформовані з урахуванням впливу таких чинників, як стать генеральних директорів і голів компаній, тривалість функціонування компанії на ринку, здійснення зовнішньоекономічної діяльності [17], структура власності [15]. Підтримуючи загалом науковий доробок авторів праць [15, 17], зазначимо, що неекономічні чинники, наведені в цих працях, відображають гендерні й організаційні особливості діяльності підприємств. Проте інші неекономічні чинники рентабельності діяльності підприємства, зокрема результативність управлінських рішень, соціальна активність підприємств, не були досліджені.

Отже, результати аналізу публікацій щодо чинників рентабельності діяльності підприємства засвідчили актуальність подальших досліджень у цьому напрямі, зокрема дослідження економічних і неекономічних чинників рентабельності діяльності підприємства.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є визначення впливу чинників, що відображають економічні й неекономічні аспекти діяльності підприємства, на його рентабельність.

Для досягнення цієї мети сформульовано такі наукові завдання:

- визначити тенденції зміни рентабельності діяльності за підприємствами вибіркової сукупності;
- визначити напрям і силу впливу на рентабельність чинників, що відображають економічні аспекти діяльності підприємств;
- визначити напрям і силу впливу на рентабельність чинників, що відображають неекономічні аспекти діяльності підприємств;
- визначити сукупний вплив на рентабельність підприємства чинників, що відображають економічні й неекономічні аспекти діяльності.

МЕТОДИ

Чинники рентабельності діяльності підприємства досліджено з використанням таких методів:

- динамічного аналізу, розрахунку середніх і відносних величин, рангової кореляції – під час дослідження рентабельності підприємства;
- кореляційного аналізу – під час дослідження залежності рентабельності діяльності підприємства від чинників, що її зумовлюють.

Сукупний вплив чинників, що відображають економічні й неекономічні аспекти діяльності, визначено на основі методики побудови багатofакторної економетричної моделі.

Для дослідження використано дані 15 підприємств торгівлі: ПрАТ «Автокапітал», ДП «Адідас-Україна», ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет», ТОВ «БадМ», ТОВ «Байєр», ТОВ «Інвестком», ТОВ «Мега-Трейд», СУЕП у формі ТОВ «Оптіма-Фарм, ЛТД», ТОВ «Самсунг Електронікс Україна Компані», ТОВ «Стиль Д», ПП «Тойота-Україна», ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна», ТОВ «Розетка. УА», ТОВ «Укр-Трейд», ТОВ «Фора». За показниками діяльності та кількістю працівників компанії вибіркової сукупності належать до великих підприємств. Період дослідження 2015-2020 рр.

Спираючись на існуючі розробки [1-3, 5, 7-11, 13, 15-17], визначено показники рентабельності підприємства та чинники, що їх зумовлюють. У цій роботі для формалізації рентабельності діяльності використано показники рентабельності активів (ROA) і рентабельності власного капіталу (ROE), розраховані за формулами (1)-(2):

$$ROA = \frac{P}{A} \times 100, \quad (1)$$

$$ROE = \frac{P}{E} \times 100, \quad (2)$$

де ROA – рентабельність активів, %; ROE – рентабельність власного капіталу, %; P – прибуток до сплати податків; A – активи; E – власний капітал.

Чинники рентабельності представлено групами, що відображають економічні й неекономічні аспекти діяльності підприємства. До першої групи включено показники оборотності запасів, дебіторської заборгованості, оборотних активів, коефіцієнта фінансового левелю, платоспроможності; до другої – розміру підприємства, результативності управлінської діяльності, активності впровадження засад соціальної відповідальності бізнесу в практику.

Для досягнення визначеної мети й реалізації завдань дослідження сформульовано гіпотези, у ході перевірки яких одержано об'єктивні дані про чинники рентабельності діяльності підприємств. У цьому дослідженні висунуто та перевірено такі гіпотези.

Гіпотеза 1. Існує прямий зв'язок між оборотністю запасів і рентабельністю підприємства.

Показник оборотності запасів свідчить про успішність товарної та цінової політики підприємства. Прискорення оборотності запасів зумовлює вивільнення коштів, інвестованих у запаси, та їх використання для зниження ризиків і забезпечення рентабельності діяльності. Показник оборотності запасів розраховано за формулою (3):

$$IN = \frac{CS}{I}, \quad (3)$$

де IN – оборотність запасів; CS – собівартість; I – запаси.

Гіпотеза 2. Існує прямий зв'язок між оборотністю дебіторської заборгованості й рентабельністю підприємства.

Прискорення оборотності дебіторської заборгованості є ознакою налагодженого контролю за відстроченою та простроченою заборгованостями, що є передумовою акумулювання й ефективного використання грошових коштів у діяльності підприємства. Оборотність дебіторської заборгованості розраховується за формулою (4):

$$AC = \frac{S}{AR}, \quad (4)$$

де AC – оборотність дебіторської заборгованості; S – дохід; AR – дебіторська заборгованість.

Гіпотеза 3. Існує зворотний зв'язок між коефіцієнтом фінансового левериджу й рентабельністю підприємства.

Збільшення коефіцієнта фінансового левериджу є ознакою зростання рівня ризику щодо фінансового забезпечення діяльності підприємства й одержання прибутку. Коефіцієнт фінансового левериджу розраховується за формулою (5):

$$LEV = \frac{TL}{TE}, \quad (5)$$

де LEV – коефіцієнт фінансового левериджу; TL – позиковий капітал; TE – власний капітал.

Гіпотеза 4. Існує прямий зв'язок між платоспроможністю й рентабельністю.

Платоспроможність свідчить про здатність підприємства розраховуватися за борговими зобов'язаннями та є ознакою ефективного управління фінансами підприємства. Для розрахунків використано коефіцієнт загальної платоспроможності підприємства, визначений за формулою (6):

$$SL = \frac{CA}{ShL}, \quad (6)$$

де SL – платоспроможність; CA – оборотні активи; ShL – короткострокові зобов'язання.

Гіпотеза 5. Існує прямий тісний зв'язок між розміром підприємства та його рентабельністю.

Підприємство зі значним ресурсним забезпеченням має більший потенціал для організації бізнесу на принципах інноваційного розвитку, що забезпечує результативність і ефективність діяльності. Для формалізації показника розміру підприємства використано формулу (7):

$$SIZE = \text{Natural log of Total Assets}. \quad (7)$$

Гіпотеза 6. Узгодженість управлінських рішень щодо розвитку бізнесу позитивно впливає на рентабельність підприємства.

Ухвалення узгоджених і вчасних управлінських рішень сприяє досягненню цілей діяльності підприємства. Це є підґрунтям позитивної динаміки рентабельності підприємства. Узгодженість управлінських рішень досліджено на основі динамічної моделі підприємства з використанням коефіцієнтів рангової кореляції [7]. Динамічна модель підприємства представлена такою залежністю (8):

$$T_P \cdot T_S \cdot T_A > 100.0, \quad (8)$$

де T_P – темп зростання прибутку, %; T_S – темп зростання доходу, %; T_A – темп зростання активів, %.

Для формалізації узгодження управлінських рішень щодо поточної діяльності та розвитку підприємства в довгостроковому періоді використано коефіцієнт результативності управління, розрахований на підставі коефіцієнтів рангової кореляції за відхиленнями й інверсіями (формули 9-11):

$$K_d = 1 - 6 \times \frac{\sum d_i^2}{n \times (n^2 - 1)}, \quad (9)$$

де K_d – рангова кореляція за відхиленнями, коефіцієнт; n – кількість змінних; $\sum d_i^2$ – сума квадрата різниці рангів;

$$K_i = \frac{4R}{n \times (n-1)} - 1, \quad (10)$$

де K_i – рангова кореляція за інверсіями, коефіцієнт; n – кількість змінних; R – сума рангів з урахуванням інверсій;

$$RM = \frac{(1+K_d) \times (1+K_i)}{4}, \quad (11)$$

де RM – показник результативності управління, коефіцієнт.

Для ідентифікації рівня узгодженості управлінських рішень щодо поточної діяльності й розвитку підприємства у довгостроковому періоді використано такі умови: якщо значення коефіцієнта результативності набуває значень від 0 до 0,33, то діагностується низький; від 0,34 до 0,66 – середній; від 0,67 до 1,0 – високий рівень узгодженості управлінських рішень щодо функціонування та розвитку підприємства.

Гіпотеза 7. Організація діяльності на засадах соціальної відповідальності позитивно впливає на рентабельність підприємства.

Реалізація заходів із імплементації концепції соціально відповідального бізнесу (*CSR*) у практику забезпечує лояльність споживачів, що позитивно впливає на фінансові результати й рентабельність підприємства.

Для визначення активності впровадження засад соціальної відповідальності бізнесу в практику (*CSR*) використано метод бальної оцінки. У цій роботі застосовано 3-бальну шкалу. Умови такі: якщо компанія системно реалізує програми й заходи соціального спрямування та надає звітність про це, то зараховуються 2 бали. Якщо соціальні проекти реалізуються несистемно, компанія не надає звітності про соціальну діяльність, то зараховується 1 бал. Якщо компанія не впроваджує соціальних проектів, бали не зараховуються.

Для дослідження тісноти зв'язку між показниками рентабельності й чинниками, що їх зумовлюють, використано метод кореляційного аналізу. Застосування цього методу дозволило визначити, чи існує залежність між досліджуваними показниками, наскільки значуща ця залежність, який напрям зв'язку (прямий або зворотний) між досліджуваними змінними. Для оцінювання зв'язку між змінними застосовано лінійний коефіцієнт кореляції [12]. Формула (12):

$$r_{xy} = \frac{n \sum_{i=1}^n x_i y_i - \sum_{i=1}^n x_i \sum_{i=1}^n y_i}{\sqrt{n \sum_{i=1}^n x_i^2 - (\sum_{i=1}^n x_i)^2} \sqrt{n \sum_{i=1}^n y_i^2 - (\sum_{i=1}^n y_i)^2}} \quad (12)$$

де r_{xy} – коефіцієнт кореляції; n – кількість спостережень; x_i – незалежна змінна; y_i – залежна змінна.

Значення коефіцієнта кореляції знаходиться у проміжку від $(-1,0)$ до $(+1,0)$. Позитивне значення коефіцієнта свідчить про прямий, негативне – про зворотний зв'язок між досліджуваними показниками. Чим ближчий коефіцієнт кореляції до одиниці, тим тісніший зв'язок між досліджуваними змінними. Якщо коефіцієнт кореляції дорівнює одиниці, діагностується прямий функціональний зв'язок між досліджуваними показниками; якщо коефіцієнт дорівнює нулю – відсутність лінійного кореляційного зв'язку.

Чинники рентабельності діяльності підприємства досліджено за двома напрямками: з урахуванням часового лагу та без нього. Напрямок дослідження враховано під час формування інформаційного забезпечення для розрахунку коефіцієнтів кореляції. Коли дослідження здійснювалося без урахування часового лагу, коефіцієнти кореляції розраховувалися за умови, що показники рентабельності та чинники, що її зумовлюють, узяті за t -й період часу. Коли дослідження здійснювалося з урахуванням часового лагу, коефіцієнти кореляції розраховувалися за умови, що чинники впливу взяті за t -й, а показники рентабельності за $(t+1)$ -й період часу.

Для дослідження сукупного впливу на рентабельність підприємства чинників, що відображають економічні й неекономічні аспекти діяльності, використано методику побудови багатофакторної економетричної моделі. За основу взято лінійні рівняння множинної регресії для n -чинників (13)-(14) [1, с. 34-35]:

$$ROA = a_0 + a_1IN + a_2AC + a_3LEV + a_4SL + a_5SIZE + a_6RM + a_7CSR + \varepsilon, \quad (13)$$

$$ROE = a_0 + a_1IN + a_2AC + a_3LEV + a_4SL + a_5SIZE + a_6RM + a_7CSR + \varepsilon, \quad (14)$$

де $a_0, a_1, a_2, a_3, a_4, a_5, a_6, a_7$ – параметри; ε – випадковий залишок.

Для вибору моделі регресії, що відображатиме залежність рентабельності діяльності від чинників впливу, використано метод виключень.

РЕЗУЛЬТАТИ

Результати аналізу свідчать, що протягом досліджуваного періоду діяльність більшості підприємств сукупності була прибутковою. Установлено, що позитивний фінансовий результат за сукупністю зумовлено значною кількістю прибуткових підприємств у її складі (11-14 із 15 досліджених підприємств). Проте діагностовано зростання негативного фінансового результату за групою збиткових підприємств.

Аналіз показників рентабельності активів і власного капіталу за вибірковою сукупністю підприємств засвідчив їх зменшення. Упродовж 2015-2020 рр. рентабельність активів у середньому за сукупністю знизилася від 12,7 % 2015 р. до 3,2 % 2020 р., рентабельність власного капіталу – від 46,2 % 2015 р. до 10,9 % 2020 р. (Табл. 1).

Таблиця 1. Рентабельність активів і власного капіталу за вибірковою сукупністю підприємств за 2015-2020 рр.

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Рентабельність активів (ROA) за вибірковою сукупністю підприємств, у середньому, %	12,7	9,4	1,4	2,6	8,3	3,2
Рентабельність власного капіталу (ROE) за вибірковою сукупністю підприємств, у середньому, %	46,2	35,7	9,8	12,9	22,1	10,9

Для дослідження напряму й сили впливу на рентабельність діяльності чинників, що відображають економічні аспекти діяльності, розраховано коефіцієнти кореляції між показниками рентабельності активів (ROA) і власного капіталу (ROE) та показниками оборотності запасів (IM), дебіторської заборгованості (AC), коефіцієнтом фінансового левериджу (LEV), платоспроможністю (SL) без урахування (Табл. 2) та з урахуванням часового лагу (Табл. 3).

Таблиця 2. Коефіцієнти кореляції між показниками рентабельності активів і власного капіталу та показниками оборотності запасів, дебіторської заборгованості, коефіцієнтом фінансового левериджу, платоспроможністю без урахування часового лагу.

Показник	ROA_t	ROE_t	IN_t	AC_t	LEV_t	SL_t
ROA_t	1,000	-	-	-	-	-
ROE_t	0,310	1,000	-	-	-	-
IN_t	-0,112	0,036	1,000	-	-	-
AC_t	0,165	0,173	0,178	1,000	-	-
LEV_t	0,107	0,101	-0,091	0,058	1,000	-
SL_t	0,356	0,171	-0,074	-0,044	0,019	1,000

Таблиця 3. Коефіцієнти кореляції між показниками рентабельності активів і власного капіталу та показниками оборотності запасів, дебіторської заборгованості, коефіцієнтом фінансового левериджу, платоспроможністю з урахуванням часового лагу.

Показник	ROA_{t+1}	ROE_{t+1}	IN_t	AC_t	LEV_t	SL_t
ROA_{t+1}	1,000	-	-	-	-	-
ROE_{t+1}	0,472	1,000	-	-	-	-
IN_t	-0,069	0,065	1,000	-	-	-
AC_t	0,206	0,142	0,179	1,000	-	-
LEV_t	0,206	0,127	-0,100	0,068	1,000	-
SL_t	0,114	0,069	-0,079	-0,051	0,023	1,000

У ході розрахунків встановлено, що прямою та помітною є кореляційна залежність між рентабельністю активів (ROA_t) та платоспроможністю підприємства (SL_t). Проте в разі врахування часового лагу ця залежність послаблюється. Коефіцієнти кореляції між зазначеними показниками становлять 0,356 та 0,114 без та з урахуванням часового лагу відповідно. Залежність між платоспроможністю й рентабельністю власного капіталу пряма, але слабка. Коефіцієнти кореляції становлять 0,171 та 0,069 без та з урахуванням часового лагу відповідно.

Пряма, але слабка залежність також встановлена між рентабельністю діяльності та оборотністю дебіторської заборгованості й коефіцієнтом фінансового левириджу. Уплив оборотності дебіторської заборгованості та коефіцієнта фінансового левириджу на рентабельність діяльності підприємств незначний. Про це свідчать коефіцієнти кореляції між указаними показниками, значення яких і з урахуванням, і без урахування часового лагу не перевищують 0,206.

Між оборотністю запасів і рентабельністю діяльності підприємств діагностовано слабкий, проте різноспрямований зв'язок. Між оборотністю запасів і рентабельністю власного капіталу – прямий, рентабельністю власного капіталу – зворотний зв'язок. У разі врахування часового лагу сила й напрям впливу оборотності запасів на рентабельність діяльності змінюються незначно. Про це свідчать коефіцієнти кореляції між оборотністю запасів і рентабельністю активів від мінус 0,112 до мінус 0,069, між оборотністю запасів і рентабельністю власного капіталу – від 0,036 до 0,065.

Для дослідження напряму й сили впливу на рентабельність діяльності чинників, що відображають неекономічні аспекти діяльності, розраховано коефіцієнти кореляції між показниками рентабельності активів (ROA) і власного капіталу (ROE) та розміром підприємства ($SIZE$), узгодженістю управлінських рішень (RM) без урахування (Табл. 4) та з урахуванням часового лагу (Табл. 5), а також із упровадженням засад соціальної відповідальності бізнесу в практику (CSR) (Табл. 6).

Таблиця 4. Коефіцієнти кореляції між показниками рентабельності активів і власного капіталу та розміром підприємства, узгодженістю управлінських рішень без урахування часового лагу.

Показник	ROA_t	ROE_t	$SIZE_t$	RM_t
ROA_t	1,000	-	-	-
ROE_t	0,472	1,000	-	-
$SIZE$	-0,199	-0,263	1,000	-
RM	0,304	0,088	0,066	1,000

Таблиця 5. Коефіцієнти кореляції між показниками рентабельності активів і власного капіталу та розміром підприємства, узгодженістю управлінських рішень з урахуванням часового лагу.

Показник	ROA_{t+1}	ROE_{t+1}	$SIZE_t$	RM_t
ROA_{t+1}	1,000			
ROE_{t+1}	0,469	1,000		
$SIZE$	-0,200	-0,259	1,000	
RM	0,290	0,166	-0,012	1,000

Таблиця 6. Коефіцієнти кореляції між показниками рентабельності активів і власного капіталу й активністю впровадження засад соціальної відповідальності бізнесу в практичну діяльність.

Показник	ROA_t	ROE_t	CSR
ROA_t	1,000	-	-
ROE_t	0,512	1,000	-
CSR	0,250	0,363	1,000

Розраховані коефіцієнти кореляції засвідчили прямий помітний вплив на рентабельність активів (ROA) і власного капіталу (ROE) підприємства таких чинників, як узгодженість управлінських рішень (RM) і активність упровадження соціально спрямованих заходів (CSR). Встановлено, що узгодженість управлінських рішень більшою мірою впливає на рентабельність активів. Із часом сила впливу цього чинника зберігається. Коефіцієнти кореляції між узгодженістю управлінських рішень і рентабельністю активів становили 0,304 без урахуванням часового лагу та 0,290 з урахуванням часового лагу. Уплив управлінських рішень на рентабельність власного капіталу є прямим, але малопомітним. Коефіцієнти кореляції між узгодженістю управлінських рішень і рентабельністю власного капіталу становили

0,088 без урахування часового лагу та 0,166 з урахуванням часового лагу. Відзначено пряму помітну залежність рентабельності діяльності від активності впровадження соціальних проєктів і програм на підприємстві. Про це свідчать коефіцієнти кореляції. Їхні значення становили 0,250 та 0,363 відповідно між активністю реалізації соціально спрямованих заходів і рентабельністю активів та рентабельністю власного капіталу.

Із метою моделювання залежності рентабельності діяльності від обраних чинників, що відображають економічні й неекономічні аспекти діяльності підприємств вибіркової сукупності, використано моделі багатофакторної регресії. Розраховані коефіцієнти кореляції між цими чинниками засвідчили відсутність мультиколінеарності між ними (Табл. 7).

Із метою моделювання залежності рентабельності діяльності підприємства від обраних чинників, що відображають економічні й неекономічні аспекти діяльності, використано моделі багатофакторної регресії. Розраховані коефіцієнти кореляції між цими чинниками засвідчили відсутність мультиколінеарності між ними (Табл. 7).

Таблиця 7. Коефіцієнти кореляції між чинниками, що відображають економічні та неекономічні аспекти діяльності підприємства.

Показник	<i>In</i>	<i>Ac</i>	<i>LEV</i>	<i>SL</i>	<i>SIZE</i>	<i>RM</i>	<i>CSR</i>
<i>Int</i>	1,000	-	-	-	-	-	-
<i>Act</i>	0,192	1,000	-	-	-	-	-
<i>LEVt</i>	0,292	-0,109	1,000	-	-	-	-
<i>SLt</i>	-0,083	0,408	-0,179	1,000	-	-	-
<i>SIZE</i>	0,105	-0,523	0,038	0,119	1,000	-	-
<i>RM</i>	0,275	-0,132	-0,125	0,343	0,458	1,000	-
<i>CSR</i>	0,123	0,451	-0,338	0,442	0,160	0,157	1,000

Значення коефіцієнтів кореляції між досліджуваними показниками перебувають у межах від мінус 0,523 до 0,458. Це дозволило включити до регресійних моделей усі досліджувані показники. У результаті були побудовані лінійні багатофакторні моделі залежності рентабельності активів (*ROA*) та власного капіталу (*ROE*) від чинників, що відображають економічні й неекономічні аспекти діяльності. Ці моделі набули такого вигляду:

$$ROA = 61,84 - 0,32IN + 0,003AC + 0,18LEV + 3,36SL - 4,47SIZE + 5,60RM + 1,53CSR, \quad (15)$$

$$ROE = 77,0 + 0,51IN - 0,004AC - 1,06LEV + 1,93SL - 4,64SIZE - 1,19RM + 1,86CSR. \quad (16)$$

Показники регресійної статистики підтвердили зв'язок між результативними та факторними величинами (Табл. 8).

Таблиця 8. Показники регресійної статистики (у разі включення до моделей усіх факторних величин).

Рівняння регресії	Коефіцієнт мно- жинної регресії, <i>R</i>	Коефіцієнт детермінації, <i>R</i> ²	Нормований коефі- цієнт детермінації, <i>R</i> ²	Стандартна помилка
$ROA = 61,84 - 0,32IN + 0,003AC + 0,18LEV + 3,36SL - 4,47SIZE + 5,60RM + 1,53CSR$	0,75	0,564	0,13	11,54
$ROE = 77,0 + 0,51IN - 0,004AC - 1,06LEV + 1,93SL - 4,64SIZE - 1,19RM + 1,86CSR$	0,82	0,678	0,36	15,01

Коефіцієнти множинної регресії (0,75; 0,82) вказують на тісний зв'язок між результативними та обраними факторними показниками. Значення коефіцієнтів детермінації отриманих кореляційно-регресійних моделей (0,564; 0,678) дозволяють зробити висновок, що рентабельність активів на 56,4 %, а рентабельність власного капіталу на 67,8 % обумовлені обраними факторними ознаками. Решта 43,6 % варіації рентабельності активів та 32,2 % рентабельності власного капіталу обумовлені іншими чинниками, що впливають на рентабельність діяльності, але не включені до моделей регресії. Водночас тестування моделей за критерієм Фішера засвідчило необхідність подальших розробок із пошуку типу зв'язку між досліджуваними показниками, адже в разі дотримання зазначених залежностей розрахункове значення критерію Фішера менше, ніж його табличне значення ($F_{розр} < F_{табл}^{0,05}$).

Дотримуючись методу виключень, до регресійних моделей рентабельності активів і власного капіталу було включено тільки ті чинники, урахування яких забезпечило виконання умови співвідношення фактичного та табличного

значень F-критерію. Унаслідок розрахунків до регресійної моделі рентабельності активів як факторні величини включено платоспроможність і розмір підприємства, до регресійної моделі рентабельності власного капіталу – коефіцієнт фінансового левериджу, платоспроможність і розмір підприємства.

У результаті розрахунків регресійні моделі рентабельності активів та власного капіталу набули такого вигляду:

$$ROA = 39,52 + 3,51SL - 2,85SIZE, \quad (17)$$

$$ROE = 64,89 - 1,05LEV + 1,68SL - 3,38SIZE. \quad (18)$$

Для всіх ознак, включених до моделей, Р-значення склали менше 0,5 (Табл. 9).

Таблиця 9. Результати регресійного аналізу (у разі включення до моделей обраних факторних величин).			
Залежність	Показник	Коефіцієнт	Р-значення
$ROA = f(SL; SIZE)$	У-перетин	39,52	0,256
	SL	3,51	0,004
	$SIZE$	-2,85	0,223
$ROE = f(LEV; SL; SIZE)$	У-перетин	64,89	0,168
	LEV	-1,05	0,002
	SL	1,68	0,237
	$SIZE$	-3,38	0,276

Зазначене вище свідчить про те, що одержані коефіцієнти ненульові, отже, обрані факторні ознаки впливають на результативну. Розрахункові значення F-критерію становили за першою моделлю 6,56, за другою 7,25, що більше за табличні значення ($F = 6,56 > F_{\text{табл}}^{0,05} = 3,38$; $F_{\text{табл}} = F_{2; 12}^{0,05}$; $F = 7,25 > F_{\text{табл}}^{0,05} = 3,59$; $F_{\text{табл}} = F_{3; 11}^{0,05}$). Перевищення розрахункових значень F-критерію порівняно з його табличними значеннями свідчить про адекватність побудованих регресійних моделей (17, 18).

ДИСКУСІЯ

Розрахунки свідчать, що висунуті гіпотези про залежність рентабельності підприємства від ресурсного забезпечення та рівня його використання, що відображає економічні аспекти діяльності підприємства, підтверджено частково. Зокрема, неповною мірою підтверджено гіпотези про позитивний вплив оборотності запасів і дебіторської заборгованості на рентабельність підприємства (ланцюги IN-ROA, IN-ROE, AC-ROA, AC-ROE; гіпотези 1 та 2). Унаслідок розрахунків прямий помітний зв'язок виявлено між рентабельністю та оборотністю дебіторської заборгованості. Прямий вплив оборотності запасів установлено тільки за ланцюгом «оборотність запасів – рентабельність власного капіталу». Гіпотеза про позитивний вплив оборотності запасів на рентабельність активів не підтверджена. Причиною того, що висока оборотність товарних запасів не призводить до зростання прибутковості, може бути нестача фінансових ресурсів для формування запасу товарів необхідного обсягу та структури. Підтвердженням цього є динаміка показника, що відображає питому вагу покриття власними коштами оборотних активів. Значення цього показника загалом за сукупністю протягом 2015-2020 рр. зменшилося від 16,3 % до 2,5 %, що свідчить про скорочення обсягу власних коштів у формуванні оборотних активів загалом і товарних запасів зокрема.

Із висунутих гіпотез про вплив коефіцієнта фінансового левериджу та платоспроможності на рентабельність діяльності (гіпотези 3, 4) підтверджено тільки припущення про прямий зв'язок між рентабельністю та платоспроможністю підприємства (гіпотеза 4). Щодо залежності між коефіцієнтом фінансового левериджу та рентабельністю, то в результаті розрахунків установлено прямий, а не зворотний зв'язок між цими показниками. Той факт, що зростання частки позикових ресурсів у складі фінансових джерел діяльності підприємств позитивно впливає на їхні фінансові результати, пояснюється галузевими особливостями складу позикових ресурсів досліджених підприємств. Для підприємств торгівлі, якими є компанії вибіркової сукупності, характерним є формування позикових коштів за рахунок поточних зобов'язань і забезпечень, зокрема кредиторської заборгованості. Ці кошти використовуються підприємствами торгівлі на безоплатній основі, що робить їх привабливими для фінансування поточної діяльності.

Щодо неекономічних чинників впливу на рентабельність діяльності підприємства, то в ході розрахунків доведено, що узгоджені управлінські рішення й активність упровадження соціально спрямованих заходів у практику діяльності

позитивно впливають на фінансові результати діяльності підприємства (гіпотези 6, 7). Проте негативні значення коефіцієнтів кореляції між розміром підприємства та рентабельністю засвідчили, що масштаб діяльності підприємства ще не є гарантією його ефективності й успішного розвитку.

Результати кореляційно-регресійного аналізу підтвердили тезу про залежність рентабельності діяльності від чинників економічного та неекономічного характеру, яка покладена в основу дослідження. Сукупний вплив зазначених чинників на рентабельність досліджених підприємств помітний, а їхня варіація пояснює більшу частину варіації рентабельності. Водночас установлено, що не всі факторні ознаки корисні для управління рентабельністю. Зокрема, для прогнозування рентабельності активів доцільно спиратись на показники платоспроможності й розміру підприємства, для рентабельності власного капіталу – на коефіцієнт фінансового левериджу, платоспроможності й розміру підприємства.

ВИСНОВКИ

Проаналізовано рентабельність підприємств. Дослідження рентабельності здійснено за даними 15 підприємств торгівлі, що функціонують в Україні. Період дослідження становив 2015-2020 рр. За результатами аналізу виявлено зменшення показників рентабельності активів і рентабельності власного капіталу.

Визначено напрям та силу впливу на рентабельність чинників, що відображають основні економічні аспекти діяльності підприємства. Виявлено, що помітний та прямий вплив на рентабельність підприємства чинить платоспроможність, слабкий та зворотний – оборотність товарних запасів. Вплив на рентабельність підприємства оборотності дебіторської заборгованості, коефіцієнта фінансового левериджу є прямим, але дуже слабким.

Визначено напрям та силу впливу на рентабельність чинників, що відображають неекономічні аспекти діяльності підприємства. Виявлено, що помітний та прямий вплив на рентабельність підприємства чинять узгодженість управлінських рішень і активність упровадження соціально спрямованих заходів; помітний, але зворотний – розмір підприємства.

За результатами розрахунків визначено, що досліджені чинники, які відображають економічні й неекономічні аспекти діяльності підприємства, зумовлюють значну частину варіації рентабельності активів і власного капіталу підприємства. Це свідчить про актуальність подальших досліджень у цьому напрямі.

REFERENCES / ЛІТЕРАТУРА

1. Alvarez, T., Sensini, L., & Vazquez, M. (2021). Working capital management and profitability: Evidence from an emergent economy. *International Journal of Advances in Management and Economics*, 11(1), 32-39. Retrieved from <https://managementjournal.info/index.php/IJAME/article/view/689/573>.
2. Anton, S. G., & Afloarei Nucu, A. E. (2020). The impact of working capital management on firm profitability: Empirical evidence from the Polish listed firms. *Journal of risk and financial management*, 14(1), 9. Retrieved from <https://www.mdpi.com/1911-8074/14/1/9/htm>.
3. Batool, A., & Sahi, A. (2019). Determinants of financial performance of insurance companies of USA and UK during global financial crisis (2007-2016). *International Journal of Accounting Research*, 7(1), 1-9. Retrieved from <https://www.walshmedicalmedia.com/open-access/determinants-of-financial-performance-of-insurance-companies-of-usa-and-uk-during-global-financial-crisis-20072016.pdf>.
4. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]*. Retrieved from <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Dimitrić, M., Tomas Žiković, I., & Arbula Blečić, A. (2019). Profitability determinants of hotel companies in selected Mediterranean countries. *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 32(1), 1977-1993. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/248081192.pdf>.
6. *Ključovi rezultaty doslidzhennia stanu ta potreb ukrainskoho biznesu [Key results of the study of the state and needs of Ukrainian business]*. Retrieved from <https://cid.center/key-results-of-the-study-of-the-state-and-needs-of-ukrainian-business/>
7. Krasnokutskaya, N., & Kruhlova, O. (2022). Changes in food industry trends in Ukraine under COVID-19 pandemic. *Economic Security in the Context of Sustainable Development, online international scientific-practical conference (2; 2021; Chişinău)*.

8. Chişinău, 195-201. Retrieved from <https://zenodo.org/record/6255729>.
9. Nguyen, T. N. L., & Nguyen, V. C. (2020). The determinants of profitability in listed enterprises: A study from Vietnamese stock exchange. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 7(1), 47-58. Retrieved from <http://koreascience.or.kr/article/JAKO202014862061720.pdf>.
10. Pervan, M., Pervan, I., & Ćurak, M. (2019). Determinants of firm profitability in the Croatian manufacturing industry: evidence from dynamic panel analysis. *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 32(1), 968-981. Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/1331677X.2019.1583587?needAccess=true>.
11. Rahman, H. U., Yousaf, M. W., & Tabassum, N. (2020). Bank-specific and macroeconomic determinants of profitability: a revisit of Pakistani banking sector under dynamic panel data approach. *International Journal of Financial Studies*, 8(3), 42. Retrieved from <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/257709/1/ijfs-08-00042-v2.pdf>.
12. Ramli, N. A., Latan, H., & Solovida, G. T. (2019). Determinants of capital structure and firm financial performance – A PLS-SEM approach: Evidence from Malaysia and Indonesia. *The Quarterly Review of Economics and Finance*, 71, 148-160. Retrieved from <https://fardapaper.ir/mohavaha/uploads/2019/07/Fardapaper-Determinants-of-capital-structure-and-firm-financial-performance%E2%80%94PLS-SEM-approach-Evidence-from-Malaysia-and-Indonesia.pdf>.
13. Senthilnathan, Samithamby, *Usefulness of Correlation Analysis* (July 9, 2019). Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/334308527_Usefulness_of_Correlation_Analysis.
14. Shahnia, C., Purnamasari, E., Hakim, L., & Endri, E. (2020). Determinant of profitability: Evidence from trading, service and investment companies in Indonesia. *Accounting*, 6(5), 787-794. Retrieved from http://www.growingscience.com/ac/Vol6/ac_2020_55.pdf.
15. Stan i potreby biznesu v Ukraini, rehionalni tendentsii, lito 2022 [State and needs of business in Ukraine, regional trends, summer 2022]. Retrieved from <https://business.diia.gov.ua/cases/novini/stan-ta-potrebi-biznesu-v-ukraini-regionalni-tendencii-lito-2022>.
16. Sudiyatno, B., Puspitasari, E., Suwarti, T., & Asyif, M. M. (2020). Determinants of firm value and profitability: Evidence from Indonesia. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 7(11), 769-778. Retrieved from https://pdfs.semanticscholar.org/8217/e19c3dee09de38ca80d28cb02f6e97a57086.pdf?_ga=2.267268039.834264962.1663609691-796025397.1663609691.
17. Sunardi, N., Husain, T., & Kadim, A. (2020). Determinants of Debt Policy and Company's Performance. *International Journal of Economics and Business Administration*, 8(4), 204-213. Retrieved from <https://ijeba.com/journal/580>.
18. Vu, T. H., Nguyen, V. D., Ho, M. T., & Vuong, Q. H. (2019). Determinants of Vietnamese listed firm performance: Competition, wage, CEO, firm size, age, and international trade. *Journal of Risk and Financial Management*, 12(2), 62. Retrieved from <https://www.mdpi.com/1911-8074/12/2/62/htm>.
19. Zbytky, naneseni infrastrukturi Ukrainy, stanom na 22 serpnia 2022 p. [Damage caused to the infrastructure of Ukraine, as of August 22, 2022]. Retrieved from <https://kse.ua/ua/russia-will-pay/>

Olena Kruhlova, Viktoriya Kozub, Serhiy Kozub, Tetiana Naumova, Nataliia Akimova, Kateryna Tverdokhlib

INFLUENCE OF ECONOMIC AND NON-ECONOMIC FACTORS ON THE PROFITABILITY OF THE ENTERPRISE

The paper investigated the influence of factors reflecting economic and non-economic aspects in enterprise activity on its profitability.

With data, about 15 enterprises became the initial base of research. The research period was 2015-2020. By results, a conclusion about a decrease in indicators of assets profitability and shareholders' equity over years is made. It was found that among the factors that reflect the economic aspects of the enterprise's activity, the company's solvency has the greatest impact on the company's profitability. According to the results, among the factors reflecting non-economic aspects are the consistency of managerial decisions and the activity of implementation in the practice of socially responsible busi-

ness. Negative impact indicators of inventory turnover and the size of the enterprise on its profitability have been diagnosed. Variability indicators for turnover of accounts receivable, financial leverage coefficient by the nature and strength of their impact on the profitability of the enterprise was established.

We have found that the combined effect of inventory turnover, receivables, current assets, financial leverage ratio, solvency, the size of the enterprise, the effectiveness of management activities, the activity of implementing the social principles responsibility of business.

The profitability index (56,4 % of own capital (67,8 %) of the investigated enterprises accounts for a considerable part regarding the variation within assets profitability. To forecast assets profitability, it is reasonable to use indicators of solvency and size of an enterprise; for equity return - the coefficient of financial leverage, solvency and enterprise.

This research has the practical sense to use its results in the profitability management of the enterprise.

Keywords: activity profitability, assets return, equity return, profitability factors, correlation analysis

JEL Classification: M20, M41